

[Předmětné myšlení, člověk v umělém osvětí, nihilismus]

79/016 (791210-4)

Předpokládejme, že konkrétní skutečnost (konkrétní jsoucno, „subjekt“) má jednak svou vnitřní a jednak svou vnější stránku. Předmětné myšlení registruje jenom jeho vnější stránku, vedle níž nevidí a nepřipouští už „nic“. Pro předmětné myšlení je (intencionálním) předmětem (ontologický) předmět – a nic jiného. Pro předmětné myšlení ontologický předmět spadá vjedno s předmětem intencionálním a naopak. Prakticky i předmětně orientovaný člověk potlačil v sobě jakýkoli zbytek toho svého poslání, o němž Heidegger mluví, nazýváje člověka „pastýřem bytí“, a stává se výhradně konstruktérem, „inženýrem“ nepravých jsoucenc. V tom smyslu pak spisovatel a básník není strážcem a tlumočnickem slova („Slova“, řeči), nýbrž „inženýrem lidských duší“. Základním vztahem člověka prakticky i myšlenkově předmětně orientovaného není pozornost vůči ústrojnému, nýbrž ovládnutí sestaveného, konstruovaného, sestaveného. Člověk tohoto zaměření ztrácí svět a propadá se do zvláštního osvětí, které je převážně umělé a které je nikoliv osvojením okolí, ale jeho produktem. Tak ztrácí člověk jakoukoli směrodatnou orientaci a propadá se sám do sebe, a to znamená do svého vyprodukovaného osvětí. Protože však povaha jeho vyprodukovanosti je konstruktivní, je zároveň odlidštěná a strhuje člověka samotného na cestu odlidštění, ztráty sebe sama, odcizení. Předmětnost redukuje skutečnost, aby posléze redukovala samotného člověka na ne-člověka. To jsou pak podivné konce ideálu objektivit: sám objekt se ztrácí v subjektivitě subjektu, ale i subjekt se dezintegruje, neboť je zbaven svého niterného základu. Skutečnost je chápána jako objektivita (předmětnost) a nic, a protože předmětnost sama se ztrácí, zůstává předmětnému myšlení po absolvování subjektivistické okliky právě jen ono „nic“. V tom smyslu je nihilismus základem a také konečnou fází předmětné životní i myšlenkové orientace.

(10. 12. 1979)